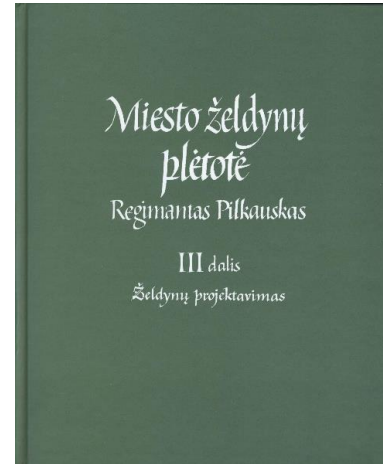

Trečioji Regimanto Pilkausko trilogijos knyga

Steponas Deveikis*, Vaiva Deveikienė, Saulius Sodeikis

(Gauta 2024 m. kovo mėn.; atiduota spaudai 2024 m. kovo mėn.; prieiga internete nuo 2024 m. gegužės 10 d.)

Seniai žadėta ir pagaliau 2024 m. pradžioje išleista Lietuvos kraštovaizdžio architektūros veterano Regimanto Pilkausko (g. 1939) trilogijos *Miesto želdynų plėtotė* trečioji dalis *Želdynų projektavimas**. Naujoji knyga, trilogijos paskutinioji dalis, džiugina ir kelia intelektines emocijas, stebina savo apimtimi (492 p.). Knyga puikiai parengta, patraukliai sumaketuota, gausiai iliustruota (nuotraukos, brėžiniai, schemas), turi akademinis knygos struktūros sandus – asmenvardžių rodyklę, literatūros ir šaltinių sąrašą, pratarmę ir pabaigos žodį, išsamią santrauką anglų kalba, vietovardžių rodyklę, kurioje įtraukti tik su knygos autoriaus kūryba susiję vietovardžiai (jų apie 140), knygos autoriaus gyvenimo datų ir įvykių aprašą (autobiografinės žinios, p. 476–478).

Medžiagą trijų dalių veikalui autorius sukaupe per 60 veiklos metų dirbdamas miestų planavimo, želdynų projektavimo srityje, rašydamas straipsnius, dalyvaudamas konferencijose ir projektų konkursuose, parodose, skaitydamas paskaitas studentams įvairiose aukštosiose mokyklose. Jis taip ir rašo: „Rengdamas trečiąją knygos dalį apie želdynų projektavimą, turėjau galimybę naudotis savo asmeniniu archyvu, kurį sukaučiau per 60 darbo metų. Jaunosios kraštovaizdžio architektų kartos atstovai vartydami šią knygą, galės nesunkiai suvokti apie ką galvojo ir kaip dirbo vyresnieji jų kolegos“ (p. 446).

Žinoma, ši trilogijos dalis, kaip ir kitos dalys (*I. Miesto želdynai*, 2019; *II. Kraštovaizdžio planavimas*, 2020), parašyta asmeninės retrospektyvos ir asmenio dalyvavimo bei asmeninių preferencijų pagrindu. Toks veikalo pobūdis buvo pažadėtas dar pirmosios dalies pratarmėje ir išlaikytas visose dalyse. „Prieš imdamasis rašyti šią trijų dalių knygą iškėliau sau uždavinį nušviesti tai, ką patyriau atlikdamas darbus, arba iš arti regėjau, ką nuveikė kiti“ (2 dalies p. 281). Vertingų asmeninių išpūdžių ir įžvalgų autorius pateikia trečiosios dalies „Pabaigos žodyje“ (p. 446). Taigi, parengtas veikalas turi aiškų istorinį atspalvį, jis dabar ir ateityje bus įdomus tiems, kurie kada nors rašys Lietuvos kraštovaizdžio architektūros istoriją, domėsis projektų tęstinumu.

Pirmąsias dvi veikalo dalis apžvelgėme keletu atsiliepimų įvairiuose leidiniuose, pavadindami šią trilogiją ir antologija, ir kraštovaizdžio architekto veiklos asmenine kronika, nurodėme keletą abejotinų dalykų, bet iš esmės pasidžiaugėme autoriaus nuveiktu darbu ir minties raiška. Nors daugelį R. Pilkausko tekstų, objektų ir projektų aprašymų, atrodo, skaitėme ankstesnėse jo publikacijose įvairiuose mokslo, kultūros ar miškininkystės žurnaluose, konferencijų leidiniuose, tačiau šie tekstai knygoje yra išplėsti, atnaujinti, suaktualinti. Todėl tie „pasikartojimai“ yra savotiškas ilgamečio pedagogo metodas („kartojimas – mokslų motina“), tarsi koks didaktikos sumanymas. Pakartojimai neerzina, jų interpretacija nuosekliai atitinka autoriaus kūrybos principą „darnoje su gamta“.

R. Pilkauskas yra rašytinio žodžio meistras, ilgametis Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjungos (LKAS) informacinio leidinio *LKAS žinios* (1995–2020) redaktorius, įvairių leidinių sudarytojas ir tekstų autorius. Jis – buvęs ilgametis aukštųjų mokyklų pedagogas, dirbęs Lietuvos žemės ūkio akademijoje (dabar VDU Žemės ūkio akademija), Valstybinio dailės instituto (dabar

* Pilkauskas R. *Miesto želdynų plėtotė, 3 dalis: Želdynų projektavimas*. Vilnius – Kaunas: LKAS ir UAB „Želdynai“, 2024. 492 p., iliustr.

Vilniaus dailės akademija), Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakulteto, Kauno technologijos universiteto studentų auditorijose.

Literatūros sąrašė randame daug rankraštinių dokumentų; trečiosios dalies ypatybė – internetinių portalų nuorodos ir internetiniai šaltiniai. R. Pilkauskas analizuoja, aptaria daug projektų, kraštovaizdžio architektūros recenzijų ir protokolų, visada pateikdamas savo nuomonę, išvadas, apibendrinimus. Taip knyga tampa dokumentuotas ir iliustruotas liudijimas apie kadaise darytus darbus, projektus, vykusias diskusijas. Nemažai savo ir su bendraautoriais (pastaruoju metu dažnai su sūnumis Mantu ir Vainiumi, anksčiau su Liucijumi Dringeliu, Albertu Lamausku, Alvydu Žickiu ir kitais) kurtų projektų knygos autorius buvo paminėjęs ir aptaręs trilogijos 1 ir 2 dalyse, kitose publikacijose. Iliustracijų, ypač nuotraukų, autoriai yra bene visi R. Pilkausko šeimos nariai, kiti bendražygiai.

Paskutinėje trilogijos dalyje R. Pilkauskas nuosekliai nagrinėja ir aptaria sudėtinės želdyno dalis; tos dalys, pasak autoriaus, yra žemė, vanduo, klimatas (mikroklimatas), gyvūnija, augalai ir įtaisiniai (takai, laiptai, aikštelės, paminklai ir skulptūros). Augalams aptarti – nuo sistematikos iki jų taikymo želdynuose – skiriama daugiausia dėmesio (p. 45–89). Autorius išdėsto požiūrį į paaugusių, o kartais ir senų medžių persodinimą. „Seni medžiai persodinimą išgyvena sunkiai, ilgai užtrunka, ko atauga jų šaknys, o vėliau ir greitai pasensta. Didelių medžių persodinimo šalininkai siekia greito efekto ir nekreipia dėmesio į dešimtimis kartų didesnes išlaidas. Pastatų architektams suaugę medžiai dažnai atrodo panašūs į gelžbetonio plokštes, kurias panaudojus paspartėja pastatų statybos. < ... > Architektams labai pritaria senų medžių persodintojai, kurie yra išigiję atitinkamus mechanizmus ir taip persodindami medžius gerai uždirba“ (p. 56). Puiku, kad knygos autorius pateikia keleto projektuotų ir pasodintų želdinių kismą, augimo chronologiją, savotišką „vaizdų juostą“, pvz., želdinių, pasodintų Žemės ūkio akademijos rūmų parteryje (p. 57).

R. Pilkauskas pasisako ir invazinių augalų rūšių sąrašo tema (p. 63–66), argumentuodamas savo abejones dėl baltažiedės robinijos (*Robinia pseudoacacia* L.), šluotinio sausakrūmio (*Cytisus scoparius* (L.) Link), varpinės medlievos (*Amelanchier spicata* (Lam.) K. Koch), raukšlėtalapio erškėčio (*Rosa rugosa* Thumb.) ir kitų įrašymo į šį sąrašą. Aplinkos ministerijos specialistai kažkaip perlenkė lazda.

Knygoje R. Pilkauskas pakartoja savo leidinio *Pagrindiniai augalai Lietuvos želdynams* (2008, 2009) medžiagą (tekstą ir augalų sąrašą lentelėse). Taikliai autorius pabrėžia, kad Kauno ažuolynai buvo ir liko šio miesto simbolis, o svarbiausias Vilniaus medis yra paprastasis klevas (*Acer platanoides* L.). Paminklų temai autorius paskiria 40 knygos puslapių (p. 100–140), nes yra vienaip ar kitaip dalyvavęs sprendžiant Vytauto Didžiojo paminklų įrengimo problemas Kaune, Pajevonyje (Vilkaviškio r.), Birštone, Marijampolėje, teikęs projektus dėl paminklo Kunigaikščiui Gediminui Vilniuje, Jonui Jablonskiui Marijampolėje, Lietuvos partizanams Saldutiškyje. Aptariami Vienybės aikštės ir Karo muziejaus sodelio Kaune, Klaipėdos senųjų kapinių (skulptūrų parko) pertvarkymo projektai.

Pagrindinį knygos sandą – želdynų projektų aptarimą R. Pilkauskas pateikia vokiškąja tradicija paremta želdynų tipologija, išskirdamas *visuotinius želdynus* (arba universaliuosius) ir *išskirtinius želdynus* (arba specialiuosius); „rėžia ausį“ ir nėra įprasti tokie želdynų tipų pavadinimai. Išskirtinio (specialiojo) parko pavyzdys – Druskininkų gydamosios fizinės kultūros parkas, užimantis 20 ha kurorto teritorijos; 1969 m. šio parko plėtojimo projektą parengė architektas L. Dringelis ir kraštovaizdžio architektas R. Pilkauskas (apie tai rašyta trilogijos pirmoje dalyje (1, p. 40).

Želdynų projektų aptarimą naujoje knygoje R. Pilkauskas pradeda Girdžių parko (Jurbarko r.) pristatymu – dėl šio parko projekto vyko ir teismo procesas (p. 142–144). Daug dėmesio R. Pilkauskas tarptautiniam Paryžiaus Viletės parko (*Parc de la Villette*) kūrimo konkursui aprašyti ir analizuoti (p. 145–158). Su lietuvių kūrybine grupe projektą rengęs ir šiame konkurse 1982 m. dalyvavęs, Paryžiuje viešėjęs kraštovaizdžio architektas nekart yra publikavęs šio atvejo analizę,

kritiškai vertinęs konkursą laimėjęsį projektą. Aptariant Šiaulių Centrinio parko projektą plačiai pristatyta parko želdinių inventorizacija (planas M 1:500) ištisinio medžių (nuo 9 cm kamieno skersmens) įvertinimo metodu. Kolegų ir studentų dėmesio turėtų sulaukti Šiaulių Kulpės tvenkinio parko (28 ha, autoriai R. Pilkauskas ir A. Žickis), Kauno Aukštųjų Šančių Ažuolyno (40 ha, UAB „Želdynai“, 2007), Vilniaus Vingio parko (M 1:2000, aut. R. Pilkauskas, J. Paragytė, V. Šeibokas, 1992), Vilniaus Lūžių parko (MSPI, 1983) projektų pristatymas ir aptarimas.

Kelmės Tūkstantmečio parke (projekto autoriai trys Pilkauskai, Regimantas, Mantas ir Vainius, 2015) ir kitų parkų drėgnose augavietėse siūloma sodinti juodalksnius (*Alnus glutinosa* Gaertn.), kurie yra gražūs Lietuvos medžiai. Tai puikus sprendimas, įsidėmėtinas kraštovaizdžio architektų bendruomenėje. 2017 m. UAB „Želdynai“ (trys Pilkauskai) parengė trijų parkų Šakiuose sutvarkymo projektus: Juozo Lingio (2 ha ploto), Šakių tvenkinio pakrančių parko (11 ha ploto, iš jo 4,5 ha užima tvenkinys) ir Siesarties pakrančių parko (2,5 ha). Šie projektai buvo aptarti leidinio *Miestų želdynų formavimas* 2018 m. numeryje (p. 211–221; straipsnis „Šakių parkai prie vandens ir jų plėtojimo gairės“). Vabalninko parko projekte (autoriai – trys Pilkauskai, 2016) „drėgnesnėse parko vietose siūloma pasodinti juodalksnių (*Alnus glutinosa* Gaertn.), < ... > sausesnėse vietose, laikantis ekologinių ir estetinių principų, projektuojama sodinti paprastuosius ąžuolus (*Quercus robur* L.)“. Tokia tad nuosekli pagrindinių parko medžių parinkimo pozicija.

Visose trijose *Miesto želdynų plėtotės* dalyse daug dėmesio skiriama Utenos miesto parkų projektams. Trečioje knygoje aptariami Utenėlės parko (aut. R. Pilkauskas ir J. Paragytė, 1995), Vyžuonaičio parko (2010 ir 2013), Rašės parko (25,2 ha, aut. 3 Pilkauskai, 2018), Utenos miesto sodo (2,65 ha; aut. R. Pilkauskas, A. Lamauskas; 2002 – konkursas, 2004 – techninis projektas, 2009 – įgyvendintas) projektai. Išsamiai aptariamas (p. 232–237) Rokiškio miesto Laukupės slėnio tvarkymo projektas (6 ha, aut. R. ir V. Pilkauskai, 2019). Apsispręsti dėl šios mėlynosios ir žaliosios juostos tvarkymo Rokiškio rajono savivaldybei, matyt, padėjo 2015 m. vykusio tapybos, fotografijos ir kraštovaizdžio architektūros plenero dalyvių pasiūlymai ir komunikacija, viena kita Viktoro Binkio ir kitų bendraautorių (šio teksto autorių) publikacija.

Plačiai eksponuojamas knygoje (p. 238–251) Melnragės kopų parkas (9,56 ha, autoriai trys Pilkauskai, 2017) ištis vertas atskiro ir įdėmaus knygos skaitytojų žvilgsnio (ne tik knygoje, bet ir vietoje, *in situ*). Baltijos pajūrio kraštovaizdžio ekologijos išmanymas ir interpretacija yra tarptautinės reikšmės (bent jau šalyse aplink Baltiją) artefaktas.

Dar pirmoje trilogijos dalyje konkursų skirsnyje (1, p. 58–89) buvo aptarta arti 20 kraštovaizdžio tvarkymo konkursų, tarp jų ir kelis kartus „kartotas“ Lukiškių aikštės Vilniuje tvarkymo projektų konkursas, kurio rezultatai knygos autoriui paliko kartėlio nuosėdų ir nuoskaudų, kaip ir Vingrių šaltinių Vilniuje ar Ukmergės piliakalnio aplinkumos tvarkymo projektų konkursai ir jų rezultatai. Trečioje trilogijos dalyje aptariamas (p. 257–260) 2011 m. vykęs Misionierių sodų Vilniuje tvarkymo projektų konkursas (11 projektų, UAB „Želdynai“ pelnė 6 vietą).

Diskusijų ir nuomonių blyksniais pasižymi trečiosios knygos skverų ir aikščių tvarkymo projektų tema (p. 262–308). R. Pilkauskas skvero ir aikštės sąvokas vartoja kaip sinonimus („savo reikšme aikštė artima skvero sampratai“, p. 262). Vilniuje jis regi svarbius skverus: didžiausią skverą – Lukiškių aikštę (1951), buvusį Petro Cvirkos (1959) ir Šventaragio (2003). XX a. antroje pusėje kurti skverus buvusių turgaus aikščių vietose buvo būdinga daugeliui Lietuvos miestų ir miestelių: Utenoje turgaus aikštė tapo skveru ir vadinama Utenio aikšte (2004), Saldutiškyje (1997) ir Rietave (2005) – Laisvės aikšte. Daugumą skverų-aikščių projektų knygoje autorius aptaria su asmeninio kartėlio prieskoniu, tarp jų ir Utenos skverai-aikštės (p. 269–275), Kupiškio Lauryno Stuokos-Gucevičiaus aikštės projekto istorija (p. 276–282), Rietavo Laisvės aikštės ir skvero prie bažnyčios projektai (p. 283–284), Vilniaus Vingrių šaltinio konkursinis (2007) projektas. Daug UAB „Želdynai“ Vilniuje rengtų skverų projektų (2006) palaiapsniui įgyvendinami.

Išskirtinių želdynų grupėje R. Pilkauskas rašo apie kapines – jis yra tikras kapinių projektų specialistas – aptariamos Vilniaus Kairėnų miško kapinės, Liepynės (Liepkalnio) kapinės,

Rokantiškių kapinių plėtra, Kauno Aukštųjų Šančių kapinės. Tiesa, šiame skyriuje plačiai pacituojamas architektas Eduardas Lozuraitis, Utenos miesto kapinių koplyčios ir kolumbariumo konkurso (2013) recenzentas (p. 331–336; ši jo recenzija publikuota ir *Lietuvos kraštovaizdžio architektų darbų 2008–2018* leidinyje). Miesto kapinių planavimo temą (Vilniaus atvejį) R. Pilkauskas plačiai aptarė ir antroje trilogijos dalyje (2020, 2, p. 268–280).

Kitas *išskirtinis želdynas* – Druskininkų gydamosios fizinės kultūros parkas (p. 342–344), architekto L. Dringelio ir kraštovaizdžio architekto R. Pilkausko 1969 m. suprojektuota jo plėtra, apie šį projektą užsiminta dar pirmoje trilogijos dalyje (1, p. 40). Istorinių želdynų grupėje aptariamai piliakalnių želdiniai (Ukmergės piliakalnis, Vilniaus pilies kalnas). Knygos autoriui atrodo, kad medžiai „purena“ šlaitų žemę, ir taip paskatina šlaitų slinkimą, neužsimenama apie „vertikalojo sausinimo“ funkciją (medžiai išgarina daug drėgmės).

R. Pilkauskas pateikia skirsnį „Medžiaga Palangos Birutės parko istorijai“ (p. 354–375), išsamiai aptardamas savo ryšius ir susitikimus, polemizuodamas su leidinio *Laiškai Ty – Les lettres Ty* (2011) sudarytojais ir pateiktais tekstais. Aptariamas Kauno Botanikos sodo (VDU Botanikos sodo) šiaurinės dalies plėtotės projektas (p. 376–382); dalis šios įdomios medžiagos publikuota 2017 m. mokslo darbų leidinyje *Renė Andrė (1867–1942) epocha. Kraštovaizdžio architekto kūrybos laukas – nuo želdynų iki miesto planavimo*. Pristatomas Šiaulių rajono Ringuvėnų dvaro parko sutvarkymo techninis projektas (aut. 3 Pilkauskai, 2012), analizuojamas Marvos dvaro želdyno tvarkymas Kaune (R. Pilkauskas, 2002), Lietuvos Respublikos Vyriausybės rūmų aplinkumos želdinių projektas (R. Pilkauskas, 1994) (p. 415–417), aptariamai ir eksponuojami įvairių sodybų želdinimo projektai.

Bažnyčių šventorių knygos autorius nėra projektavęs (p. 418), tik lanko juos kaip katalikas. Todėl aptaria Vaškų bažnyčios šventoriaus maumedžius, Zapyškio gotikinės bažnyčios betono plynę, Vilniaus Pilaitės Šv. Juozapo bažnyčios „linksmąjį šventorių“ (bažnyčios prieigų ir viešosios erdvės-skvero projektą). Įdomūs pastebėjimai ir subtilios išvalgos. Vertingas savo turiniu ir išvalgomis knygos skyrius „Želdynai susisiekiimo plotuose“ (p. 428–445). Jame apie gatvių želdinius daug pamokančio parašyta, asmenine patirtimi ir stebėjimu pagrįstų argumentų išsakyta, pavyzdžių aptarta.

Trilogijoje ir naujoje knygoje nuosekliai taikoma adaptuota fonetinė (pagal tarimą) užsienio asmenvardžių ir vietovardžių rašyba lietuvių kalba, autentišką, originalią jų formą pateikiant skliausteliuose, pvz., Šantiji (*Chantilly*), Eduaras Fransua Andrė (*Edouard François Andrė*, 1840–1911), Deim Silvija Krou (*Dame Sylvia Crowe*, 1901–1997; išties reikėtų sakyti ir rašyti Dama Silvija Krou, toks titulas – vyrams seras, moterims dama), Žanas Batistas de la Kentini (*Jean-Baptiste de la Quintinye*, 1624–1668), fitosociologas Juzefas Pačoskis (*Józef Paczowski*, 1864–1942), Žiulis Biuisanas (*Jules Buysens*, 1872–1958).

Jaunajam kraštovaizdžio architektui naudinga ir reikalinga skaityti visas tris *Miesto želdynų plėtotės* dalis (2019, 2020, 2024), nes ir pirmoje dalyje, skyriuje „Želdyno erdvė projektavimo praktikoje“ (1, p. 156–169) pristatomi ir aptariamai du R. Pilkausko su L. Dringeliu parengti projektai – Lazdijų miesto parko projektas (1962) ir Lietuvos žemės ūkio akademijos (LŽŪA) teritorijos ir svarbiausios centrinės dalies tvarkymo projektas (1965). Abu projektai pelnė sovietinės parodos apdovanojimus (1964 ir 1968). Žemės ūkio akademijos aplinkumos želdinimo projektas ir jo įgyvendinimo modifikacijos, želdinių raidos „vaizdų juosta“, pateikta 3 dalyje, gali būti puikus pavyzdys želdininkystės ir kraštovaizdžio architektūros studentams.

Knygą ir autorių reikia pagirti už gausias ir kokybiškas iliustracijas. Visose trilogijos dalyse pateikiama daug želdynų planų, projektinių vaizdų, maketų ir panoraminių nuotraukų. Skaitytojas gali susipažinti su leidinio autoriaus (su bendraautoriais) rengtų projektų medžiaga ne tik iš teksto, bet ir vaizdų, brėžinių. R. Pilkauskas visuose savo projektuose buvo ištikimas tikslingo ekologinio projektavimo šalininkas, ieškojo darnos su gamta ir gamtinėmis sąlygomis. Reikia prisiminti dar pirmoje trilogijos knygoje autoriaus išsakytą trumpą pastabą apie XX a. pabaigos kraštovaizdžio

architektūrą: *XX a. pabaigoje pradėjo reikštis postmodernistinis požiūris į kraštovaizdžio architektūrą – nesilaikoma vienos aiškios parko kūrimo sistemos; ryškiausias pavyzdys – Parc de la Villette Paryžiuje (1982, JAV architektas B. Tschumi); jame vyrauja ne gamtinės, o dirbtinės formos* (1, p. 131). Tenka pažymėti, kad parkas mieste visada yra sukurta gamta, pertvarkyta gamta arba gamtos imitacija. Tie, kas lankė šį ir kitus naujus Paryžiaus parkus, patvirtins, kad jie buvo kuriami pramonės konversijos teritorijose, gamtos elementų juose pakanka, o konversijos ir parkų išraiškos formos – įvairialypės. XXI a. jau yra postmodernistinis amžius.

Naujoji knyga ir visa trilogija yra svarbus kraštovaizdžio architektūros literatūros leidybos faktas. Knyga plečia visuomenės ir profesionalų bendruomenės akiratį, teikia žinių apie želdynus ir jų kūrimą. Visa trilogija – trys leidinio dalys – atskleidė kraštovaizdžio architektūros esmę ir pagrindinius dėmenis, kraštovaizdžio architekto profesijos bruožus ir svarbą. Šios profesijos kompetencijų svarba savivaldybių administracijose, teritorijų kompleksinio planavimo, infrastruktūros vystymo procesuose yra vis labiau vertinama. Užbaigta *Miesto želdynų plėtotės* trilogija tapo reikšmingu kraštovaizdžio architektų, praktikuojančių ir dar tik studijuojančių, ir ne tik kraštovaizdžio architektų, bet ir miesto planuotojų, urbanistų, miesto inžinierių, arboristų studijų vadovėliu, išsamia antologija šiandienos ir ateities miestų želdynų specialistams.

Regimantas Pilkauskas užbaigdamas trilogiją *Miesto želdynų plėtotė* tokia išsamia, akademinės analizės kupina praktiko knyga įteikė sau, savo šeimos, bičiulių ratui ir plačiajai visuomenei puikią dovaną 85-mečio metais. Autorių belieka pasveikinti turiningo gyvenimo gražios sukakties proga, padėkoti už nuveiktus darbus ir palinkėti *plurimos annos*.

The Third Book of the Trilogy by Regimantas Pilkauskas

(Received in March, 2024; Accepted in March, 2024; Available Online from 10th of May, 2024)

Summary

The last book of the three-part edition *Development of Urban Green Spaces* edited at the beginning of 2024 by Lithuanian landscape architect Regimantas Pilkauskas. The materials for this three-part edition have been collected by author during 60 years, working around landscape architecture: planning urban territories, designing parks and gardens, and writing articles about it, participating in competitions, conferences and giving lectures to students of many universities and higher schools.

The new, third book on Urban green spaces *Design of parks and Gardens* contains many examples of park and garden designs, created by Regimantas Pilkauskas and together with co-authors. They build on the foundation for the study and assessment of natural conditions and the principles of green space design. R. Pilkauskas published some books and articles devoted to landscape architecture. He was one of the establishers of the Lithuanian Association of landscape Architects (LALA; in Lithuanian – LKAS), and have participated in this activity as Board member and former President (1999–2005) of LALA.

The big part of the new book allocated to review of components of a green space. This chapter analyse the role of land, water, climate, animals, plants, fixtures and fittings in the parks and gardens. The chapter “Types of parks and their examples” presented many projects of universal green spaces: parks, squares and plazas, item special parks and gardens (cemeteries, Druskininkai Therapeutic Physical Culture Park (1969), the Northern Part of Kaunas Botanical Garden), as well as homesteads – family homes gardens, also the green spaces in connected areas (streets and roads). The chapter on street trees contains a list of recommended street trees, the recommendations on how to arrange the trees in the street, and an example of the author’s green space project (1971) in Taikos Avenue in Kaunas city.

R. Pilkauskas criticises the current procedures for public procurement of landscape architecture design services, analyses the outcomes of some project’s competition in Vilnius, Kaunas, Utena, and in others place. The criteria of expediency and naturalness are discussed. Landscape architects are invited to apply the criterion of expediency in their creations; this criterion received such a base from Estonian landscape architect Aleksander Niine (1910–1975). Expedience comprises three main principles, that is, functionality, economics, and aesthetics. The author of the book presents more than 140 places with projects are presented and discussed in this book. Some notes about the implementation of the projects will be interesting to students and professionals.

The new book, and the other parts of trilogy, is an important fact in publishing landscape architecture literature in Lithuania. The new book expands the horizons of the public and the professional community, providing knowledge of greenery, landscape architecture and its creation.

* * *

Le troisième livre de la trilogie de Regimantas Pilkauskas

(Received in March, 2024; Accepted in March, 2024; Available Online from 10th of May, 2024)

Résumé

Le dernier livre de l'édition en trois parties *Développement des espaces verts urbains* éditée début 2024 par l'architecte paysagiste lituanien Regimantas Pilkauskas. Les matériaux de cette édition en trois parties ont été collectés par l'auteur pendant 60 ans, travaillant autour de l'architecture du paysage : planification des territoires urbains, conception de parcs et jardins, rédaction d'articles à ce sujet, participation à des concours, conférences et présentation de conférences à des étudiants de nombreuses universités et les écoles supérieures.

Le nouveau et troisième livre sur *La conception des espaces verts urbains* contient de nombreux exemples de conceptions de parcs et de jardins, créés par Regimantas Pilkauskas et en collaboration avec des co-auteurs. Ils s'appuient sur les bases de l'étude et de l'évaluation des conditions naturelles et des principes de conception des espaces verts. R. Pilkauskas a publié quelques livres et articles consacrés à l'architecture paysagère. Il a été l'un des fondateurs de l'Association lituanienne des architectes paysagistes (LALA ; en lituanien – LKAS) et a participé à cette activité en tant que membre du conseil d'administration et ancien président (1999–2005) de LALA.

La grande partie du nouveau livre est consacrée à l'examen des composants d'un espace vert. Ce chapitre analyse le rôle de la terre, de l'eau, du climat, des animaux, des plantes, des installations et des équipements dans les parcs et jardins. Le chapitre « Types de parcs et leurs exemples » a présenté de nombreux projets d'espaces verts universels (parcs et places, squares), parcs et jardins spéciaux (cimetières, projet de parc de culture physique thérapeutique de Druskininkai (1969), partie nord du jardin botanique de Kaunas), ainsi que les jardins des maisons familiales, ainsi que les espaces verts dans les zones reliées (rues et routes). Le chapitre sur les arbres de rue contient une liste d'arbres de rue recommandés, des recommandations sur la façon de disposer les arbres dans la rue et un exemple du projet d'espace vert de l'auteur (1971) sur l'avenue Taikos dans la ville de Kaunas.

R. Pilkauskas critique les procédures actuelles de passation des marchés publics pour les services de conception d'architecture paysagère, analyse les résultats de certains concours de projets à Vilnius, Kaunas, Utena et ailleurs. Les critères d'opportunité et de naturel sont discutés. Les architectes paysagistes sont invités à appliquer le critère d'opportunité dans leurs créations ; ce critère a reçu une telle base de l'architecte paysagiste estonien Aleksander Niine (1910-1975). L'opportunité comprend trois principes principaux, à savoir la fonctionnalité, l'économie et l'esthétique. L'auteur du livre présente plus de 140 lieux avec des projets qui sont présentés et discutés dans ce livre. Quelques notes sur la mise en œuvre des projets intéresseront les étudiants et les professionnels.

Le nouveau livre, ainsi que les autres parties de la trilogie, constituent un fait important dans la publication de la littérature sur l'architecture paysagère en Lituanie. Le nouveau livre élargit les horizons du public et de la communauté professionnelle, en apportant des connaissances sur la verdure, l'architecture paysagère et sa création.

